

# Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarının K12 Beceriler Çerçevesi'nde Belirlenen Dinleme/İzleme Alan Becerilerine Göre İncelenmesi

## ARAŞTIRMA MAKALESİ

Gülten SAKARYA ERKEK<sup>1</sup>, Kadir DURU<sup>2</sup>

1 Dr, Türkçe Öğretmeni, Millî Eğitim Bakanlığı, gultenerkek@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3576-5711.

2 Uzm., Türkçe Öğretmeni, Millî Eğitim Bakanlığı, kadirduru@msn.com, ORCID: 0000-0002-5903-338X.

Gönderilme Tarihi: 01.06.2023 Kabul Tarihi: 07.11.2023 DOI: 10.37669/milliegitim.1308347

**Atf:** “Sakarya Erkek, G., ve Duru, K. (2024). Ortaokul Türkçe ders kitaplarının k12 beceriler çerçevesi'nde belirlenen dinleme/izleme alan becerilerine göre incelenmesi. *Millî Eğitim*, 53 (241), 453-472. DOI: 10.37669/milliegitim.1308347”

### Öz

Günümüzde eğitim anlayışı öğrencilere 21. yüzyıl becerilerini kazandırma eğilimindedir. Hızla değişen ve gelişen dünyaya uyumlu bireyler yetiştirmek beceri odaklı eğitim ile mümkündür. Edinilen ilk beceri olan dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesi, diğer becerilerin gelişimine temel oluşturduğu için büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında okutulmak üzere hazırlanan ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan dinleme/izleme etkinliklerinin, öğrencilere 21. yüzyıl becerilerini kazandırmak amacıyla yürütülen K12 Beceriler Çerçevesi'nde belirlenen dinleme/izleme alan becerileriyle uyumunu ortaya koymaktır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Betimsel analiz tekniğinin kullanıldığı çalışmada tematik kodlama yapılarak elde edilen veriler K12 Beceriler Çerçevesi'nde belirtildiği şekilde sınıflandırılmıştır. Ortaokul Türkçe ders kitaplarında K12 Beceriler Çerçevesi'ne uyumlu dinleme/izleme yönergesi sayılarının ders kitaplarındaki toplam dinleme/izleme yönerge sayılarına oranı incelendiğinde en düşük oranın %36 ile 6. sınıf seviyesinde, en yüksek oranın ise %44 ile 5 ve 8. sınıf seviyelerinde olduğu görülmüştür. Ders kitaplarındaki dinleme/izleme yönergelerinin tüm sınıf seviyelerinde en çok Anlam Oluşturma bütünlük becerisiyle örtüştüğü görülmektedir. En düşük örtüşme ise Öz Yansıtma bütünlük becerisinde tespit edilmiştir. İnceleme sonucunda hem ders kitaplarındaki etkinliklere yön veren Türkçe Dersi Öğretim Programı kazanım ifadeleri hem de K12 Beceriler Çerçevesi'nde yer alan bütünlük beceriler ve süreç bileşenleri ile ilgili tespitler ortaya konulmuştur. Öğrencilere 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılabilmesi amacıyla hem öğretim programı hem de K12 Beceriler Çerçevesi'nin içeriğinde yapılabilecek değişiklikler öneri olarak sunulmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** K12 beceriler çerçevesi, Türkçe ders kitapları, dinleme/izleme becerisi

## Examination of Secondary School Turkish Textbooks According to Listening/Monitoring Field Skills Determined within the Framework of K12 Skills

### Abstract

Today, the understanding of education tends to provide students with 21st century skills. It is possible to raise individuals who are compatible with the rapidly changing and developing world with skill-oriented education. The development of the listening/monitoring skill, which is the first acquired skill, is of great importance because it provides the basis for the development of other skills. The aim of this study is to demonstrate the compatibility of listening/monitoring activities included in secondary school Turkish textbooks prepared for teaching in the 2022-2023 academic year with listening/monitoring field skills determined in the K12 Skills Framework, which is carried out in order to provide students with 21st century skills. Document analysis, one of the qualitative research methods, was used in this study. In the study where the descriptive analysis technique was used, the data obtained by thematic coding were classified as specified in the K12 Skills Framework. When the ratio of the numbers of listening/monitoring instructions in secondary school Turkish textbooks compatible with the K12 Skills Framework to the total number of listening/monitoring instructions in textbooks was examined, it was found that the lowest rate was at the 6th grade level with 36%, and the highest rate was at the 5th and 8th grade levels with 44%. It seems that the listening/watching instructions in textbooks coincide most with the integrated ability to Create Meaning at all grade levels. The lowest overlap was found in the integrated ability of Self-Reflection. As a result of the examination, determinations related to both the acquisition statements of the Turkish Course Curriculum, which guide the activities in the textbooks, and the integrated skills and process components contained in the K12 Skills Framework were revealed. In order to provide students with 21st century skills, changes that can be made in the content of both the curriculum and the K12 Skills Framework have been presented as a proposal.

**Keywords:** K12 skills framework, Turkish textbooks, listening/watching skills

### Giriş

Günümüzün eğitim anlayışı, öğrencilere bilgidен hareketle beceri kazandırmaya yönelik bir değişim içerisindedir. “21. Yüzyıl Becerileri” olarak adlandırılan becerilerle bireylerden; edindikleri bilgileri olduğu gibi kabul etmek yerine değerlendirmeleri ve yaşamlarına yansıtılmaları, karşılaştıkları problemleri çözmeleri, hızla değişen dünyaya ayak uydurabilmeleri, gelişime açık olmaları ve katkıda bulunmaları, başarı için gerekli olan üst düzey düşünme becerilerine sahip olmaları beklenmektedir (Glesne, 2013; Harbelioğlu ve Güreli, 2022; Özkoç ve Karalar, 2019 Silva, 2009).

Eğitim aracılığıyla bu becerilerin öğrencilere kazandırılması eğitimin öncelikleri arasındadır (Özer ve Suna, 2019). Bu nedenle T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, öğrencileri bu becerilerle donatma konusunda hassasiyetle çalışmaktadır. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı ve UNICEF iş birliğiyle yürütülen “K12 Beceriler Çerçevesi Türkiye Bütüncül Modeli” projesinin amacı, hazırlanacak beceri setleriyle ulusal beceri ağının oluşturulması ve 21. yüzyıl becerilerinin eğitim sürecimize yansıtılmasıdır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023). Millî Eğitim Bakanlığının üst politika belgelerinde yer alan; çağın ve geleceğin becerileri ile donanmış ve bu donanımı insanlık hayırına sarf edebilen, bilime sevdalı, kültüre meraklı ve duyarlı, yetkin, ahlaklı bireyler yetiştirme gayesi K12 Beceriler Çerçevesi hedefleri ile örtüşmektedir. Çerçeve, eğitim felsefesini 21. yüzyıl becerileriyle genişletmesi, bireyin bütün davranış örüntülerine hitap edecek bütüncül bir yaklaşıma sahip olması, okul öncesinden ortaöğretimin sonuna kadar birbirinin tamamlayıcısı niteliğinde ilerlemesi gibi pek çok özelliği ile ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın Çerçeve kapsamında güncellenmesi gündemdedir. Söz konusu proje kapsamında geliştirilen modele ait bileşenler şunlardır: Kavramsal Çerçeveler, Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri, Eğilimler, Alana Özgü Beceriler.

Türkçe alan becerileri (TAB), K12 Beceriler Çerçevesi’nde “Alan Becerileri” başlığı altında yerini almıştır. Alan becerileri, alana özgü kavramlar ile kavramsal becerilerin birlikteliğinden oluşan ve tüm becerileri kapsayan bir yapıya sahiptir (MEB, 2023). 21. yüzyıl becerilerine ulaşmada ana dili yetkinliğinin önemi yadsınamaz bir gerçektir. Çünkü düşünce ile sürekli ve karşılıklı bir etkileşim hâlinde olan ana dili (Cüceloğlu, 2016) insan bilincinin anahtarı olarak kabul edilir (Vygotsky, 1998; akt. Başoğlu ve Mutlu, 2012). Türkçe alan becerileri, dilin bilgi ve beceri düzeyinde hayatla bütünleştiği becerileri kapsar. Bu nedenle ana dili yetkinliğinin iletişim ve öğrenmenin temeli olduğu söylenebilir.

K12 Beceriler Çerçevesi Türkiye Bütüncül Modeli’nde Türkçe alan becerileri “alımlama” ve “üretim” başlıkları altında ele alınmıştır. Dinleme/izleme becerisi ile okuma becerisi, alımlama düzleminde; konuşma becerisi ile yazma becerisi ise üretim düzleminde yer almaktadır. Her beceri alanına ait bütünleşik beceriler, süreç bileşenleri ve düzey betimleyiciler belirlenmiştir (MEB, 2023).

### **Dinleme/İzleme Becerisi**

Yapılandırıcı eğitim felsefesinin en önemli özelliği olan beceri geliştirme eğitim sistemimizin de felsefesini oluşturmaktadır (Kurudayıoğlu ve Kana, 2013). Doğuştan getirilen dinleme becerisinin geliştirilmesi bir eğitim sürecini gerekli kılmaktadır. Edinilen ilk dil becerisi olan dinleme becerisi, diğer dil becerilerinin temelini oluş-

turur (Akyol, 2016). Buna karşın pek çok çalışmada dinleme becerisinin unutulmuş (Elin, 1972; Palmer, 2014, Erkek; 2020) ve ihmal edilmiş (Çıfci, 2001; Funk ve Funk, 1989; Kurudayıoğlu ve Kana, 2013; Erkek, 2020) bir dil becerisi olarak adlandırıldığı görülmektedir. Dinleme, yalnızca işitmeye dayalı bir eylem değildir. ABD'de ilk ve ortaokul öğrencileri okulda geçirdikleri zamanın %50'sini, üniversite öğrencileri ise %90'ını dinleyerek geçirmektedir (Aytan, 2011). İletişim, öğrenmenin temelini; dinleme ise iletişimin temelini oluşturmaktadır. Bu durum dinleme eğitiminin önemini bir kez daha gözler önüne sermektedir. Dinleme becerisi gelişen çocuklar hem okulda hem de sosyal yaşamlarında başarıya ulaşacaklardır (Hiner, 2016). Alanyazında da dinleme becerisinin öğrencilerin akademik ve sosyal başarılarında etkili olduğu vurgulanmaktadır (Aytan, 2011; Kemiksiz, 2015; Kurt, 2008).

Ders kitapları, temel dil becerilerinin öğrencilere kazandırılmasında kullanılan en önemli kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır (Erkek ve Batur, 2019). Dinleme/izleme becerisi, bu kaynaklardaki metin ve etkinlikler aracılığıyla geliştirilmektedir. Türkçe Dersi Öğretim Programı'na uygun şekilde hazırlanan ders kitaplarında her temada bir dinleme metni ve bu metinlerle ilgili dinleme etkinlikleri yer alır (MEB, 2019). Hızla değişen ve gelişen dünyamızda pek çok alandan gelen çok sayıda mesaja maruz kalan öğrencilerin dinleme/izleme yoluyla bilgiye ulaşma ve bu bilgileri etkin şekilde değerlendirmeleri ancak bu becerinin ders kitaplarında 21. yüzyıl becerilerine uygun şekilde ele alınmasıyla mümkün olacaktır.

Öğrencilere bu becerileri kazandırmayı amaçlayan K12 Beceriler Çerçevesi Türkiye Bütüncül Modeli'nde ele alınan ilk alan becerisi, dinleme/izleme becerisidir. "Alımlama" düzleminde kabul edilen dinleme/izleme becerisi, söz konusu çalışmada dört farklı bütünlük beceri ile ilişkilendirilmiştir: Dinleme/İzlemeyi Yönetme, Anlam Oluşturma, Çözümleme, Öz Yansıtma. Bu bütünlük beceriler, beceriyi detaylandıran farklı süreç bileşenleri ile düzey betimleyicilerini içermektedir (MEB, 2023).

### **Araştırmanın Önemi**

K12 Beceriler Çerçevesi'nin amaçlarından biri bu çerçeveye uygun ders kitaplarının ve yardımcı kaynakların hazırlanmasıdır (MEB, 2023). Gelişim için öncelikle mevcut durumun incelenmesi ve eksikliklerin tespit edilmesi büyük önem taşımaktadır. Ders kitaplarında yer alan dinleme/izleme etkinlik yönergeleri üzerine yapılan bu çalışma, K12 Beceriler Çerçevesi'nin sonraki adımına ışık tutacak ve buna uygun ders kitaplarının hazırlanmasına yardımcı olacaktır. Alan yazında bu konuyla ilgili başka çalışmanın yapılmamış olması, araştırmanın önemini artıran bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Ders kitaplarından hareketle öğretim programımızdaki eksikliklerin tespiti, programın yenilenmesi aşamasında alan uzmanlarına yol gösterici olacaktır.

### **Araştırmanın Amacı**

Türkçe ders kitaplarındaki yönergelerin K12 Beceriler Çerçevesi'ne uyumlu hâle getirilmesi, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın bu yönde güncellenmesi ile mümkün olacaktır. Bu nedenle öncelikle Türkçe Ders kitaplarının incelenmesi gerekmektedir. Mevcut Program'ın ders kitaplarına yansımalarının değerlendirilmesinin ardından Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın, program üzerine yapılan çalışmalar dikkate alınarak güncellenmesi, 21. yüzyıl becerilerine hizmet eden ders kitaplarının hazırlanmasını sağlayacaktır.

Bu çalışmanın amacı, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında okutulmak üzere hazırlanan ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan dinleme/izleme etkinliklerinin, öğrencilere 21. yüzyıl becerilerini kazandırmak amacıyla yürütülen K12 Beceriler Çerçevesi'nde belirlenen dinleme/izleme alan becerileriyle uyumunu ortaya koymaktır.

Buna göre, çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı'nda, K12 Beceriler Çerçevesi'nde belirlenen dinleme/izleme alan becerilere hizmet eden etkinlik yönergelerinin bütünlük beceriler ile süreç bileşenlerine dağılımı nasıldır?

2. Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı'nda, K12 Beceriler Çerçevesi'nde belirlenen dinleme/izleme alan becerilere hizmet eden etkinlik yönergelerinin bütünlük beceriler ile süreç bileşenlerine dağılımı nasıldır?

3. Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı'nda, K12 Beceriler Çerçevesi'nde belirlenen dinleme/izleme alan becerilere hizmet eden etkinlik yönergelerinin bütünlük beceriler ile süreç bileşenlerine dağılımı nasıldır?

4. Türkçe 8. Sınıf Ders Kitabı'nda, K12 Beceriler Çerçevesi'nde belirlenen dinleme/izleme alan becerilere hizmet eden etkinlik yönergelerinin bütünlük beceriler ile süreç bileşenlerine dağılımı nasıldır?

5. Ortaokul Türkçe ders kitaplarında K12 Beceriler Çerçevesi'ne uyumlu dinleme/izleme yönergesi sayılarının dinleme/izleme yönergelerinin toplam sayılarına oranı nedir?

### **Yöntem**

#### **Araştırmanın Modeli**

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veriler, doküman incelemesi yöntemiyle elde edilmiştir. Doküman incelemesi; kayıtların toplanması, sistematik şekilde incelenmesi ve değerlendirilmesinde

kullanılan bir yöntemdir (Ekiz, 2015). Bir araştırma problemi hakkında belirli bir zaman dilimi içerisinde üretilen kaynak tarafından değişik aralıklarla üretilmiş dokümanların analizini olanaklı kılar (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

### **Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması**

Bu çalışmada 2022-20223 eğitim- öğretim yılında okutulan 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları incelenmiştir. Bu kitaplar şunlardır: Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı (Sevim, 2022), Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı (Yavuz, ve Kahraman, 2019), Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı (Erdal, 2019), Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 8. Sınıf Ders Kitabı (Saygı, 2023). Bu kitaplarda dinleme/izleme kazanımlarına hizmet eden yönergeler incelenerek araştırma verilerine ulaşılmıştır. İncelemeye ortaokul kademesindeki tüm sınıf düzeylerinin dâhil edilmesinin amacı, karşılaştırmalı inceleme yapılabilmesidir.

### **Verilerin Analizi**

Bu çalışmada, verilerin belirlenen kategorilere göre incelenip yorumlandığı (Yıldırım ve Şimşek, 2016) betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Tematik kodlama yapılarak elde edilen veriler K12 Beceriler Çerçevesi'nde belirtildiği şekilde sınıflandırılmıştır. Bir etkinliğin farklı bölümlerinde (örneğin a, b, c bölümleri) farklı bütünlük beceriler ile karşılaşıldığı için etkinlik sayıları yerine yönerge sayıları dikkate alınmıştır. Her kategori için önce toplam sayılar belirlenmiş daha sonra bu sayılar, yüzdelik oranları hesaplanarak sınıf seviyelerine göre karşılaştırılmıştır.

K12 Beceriler Çerçevesi'nde süreç bileşenleri farklı düzey betimleyiciler içermektedir. Bunlar ilkökul için D1, ortaokul için D2 ve lise için D3 düzeyleri olarak belirlenmiştir. Düzey betimleyiciler, öğrencinin ilgili süreç bileşenini hangi düzeyde gerçekleştirmesinin beklendiğini ortaya koymaktadır. Düzeyler, birbirini içerecek biçimde hazırlanmıştır. Ortaokul Türkçe ders kitaplarının incelendiği bu çalışmada D2 düzey betimleyicileri esas alınmıştır. "K12 Beceriler Çerçevesi Dinleme/İzleme Alan Becerileri" kapsamında esas alınan D2 düzey betimleyicileri şu şekildedir.

### ***TAB 1.1. Dinleme/İzlemeyi Yönetme***

#### ***TAB 1.1.SB1. Seçim Yapma***

**D2:** Amacı ve ilgi alanına uygun olarak betimleyici, söyleşimci, öyküleyici söylemler arasından dinleyeceklerini/izleyeceklerini seçer ve konuya, amacına, iletişimin tek yönlü veya etkileşimli olup olmamasına göre uygun dinleme/izleme stratejisine karar verir.

***TAB1.1.SB2. İlişkiyi Sürdürme***

**D2:** Etkileşimli dinleme sürecinde uygun zaman ve durumda söz hakkı alır, görgü kurallarını uygular, dinlediğini sözel ve bedensel işaretlerle gösterir.

***TAB1.2. Anlam Oluşturma***

***TAB1.2.SB1. Ön Bilgilerle Bağlantı Kurma***

**D2:** Bireysel, eğitsel ve kamusal alana yönelik bir dinleme/izleme metnindeki bilgiler ile ön bilgileri arasında bağlantı kurar

***TAB1.2.SB2. Tahmin Etme***

**D2:** Dinledikleri/izlediklerindeki açık veriler, ön bilgiler ve görsellerden hareketle söz varlığına ve konuya yönelik tahmin yapar.

***TAB1.2.SB3. Çıkarım Yapma***

**D2:** Bireysel, eğitsel ve kamusal alanı ilgilendiren bir iletideki amaç, sebep, karşılaştırma, örnek, benzetme, örtük bilgi vb. verilerden yararlanarak ilgi alanı ve amacı doğrultusunda çıkarımda bulunur.

***TAB1.2.SB4. Karşılaştırma***

**D2:** Bireysel ve eğitsel alanı ilgilendiren bir iletişim veya dinleme/izleme metnindeki iletileri önem, doğruluk, gerçeklik yönleriyle, ön bilgisi ve başka metinlerle karşılaştırır.

***TAB1.2.SB5. Sınıflandırma***

**D2:** Bireysel, eğitsel ve kamusal alanı ilgilendiren bir sözlü etkileşimde veya dinleme/izleme metninde iletileri nitelik, öncelik-sonralık, benzerlik-farklılık, büyüklük-küçüklük, sebep-sonuç, tür vb. bakımından sınıflandırır.

***TAB1.2.SB6. Tepki Verme***

**D2:** Bireysel, eğitsel ve kamusal alanı ilgilendiren bir iletişimdeki bağlama veya dinleme/izleme metnindeki iletilere uygun onaylama veya reddetme söz edimlerini gerçekleştirerek tepki verir.

***TAB1.3. Çözümleme***

***TAB1.3.SB1. Parçaları Belirleme***

**D2:** Bireysel, eğitsel ve kamusal alanı ilgilendiren bir dinleme/izleme metninde, söyleşimci, eğlendirici, harekete geçirici, bilgilendirici ve betimleyici bir söylemde düzen, tutarlılık ve olay unsurları ile düşüncüyü geliştirme yollarını belirler.

### ***TAB1.3.SB2. Parçalar Arasındaki İlişkileri Belirleme***

**D2:** Bireysel, eğitsel ve kamusal alanı ilgilendiren bir dinleme/izleme metninde; söyleşimci, eğlendirici, harekete geçirici, bilgilendirici ve betimleyici bir söylemde iletileri benzerlik, farklılık, sebep-sonuç, amaç-sonuç, koşul-sonuç ve tutarlılık bakımından ilişkilendirir.

### ***TAB1.3.SB3. Parçalar Arasındaki Etkileşimi Belirleme***

**D2:** Bireysel, eğitsel ve kamusal alanı ilgilendiren bir dinleme/izleme metninde; söyleşimci, eğlendirici, harekete geçirici, bilgilendirici ve betimleyici bir söylemde söylenenler ile görsel ve beden dili arasındaki etkileşimi belirler.

### ***TAB1.4. Öz Yansıtma***

#### ***TAB1.4.SB1. Öz Yargılama***

**D2:** Dinleme/izleme sürecindeki duygu, düşünce ve davranışları ile bu sürece etki eden fiziksel (mekân, gürültü vb.), dilsel (söz varlığı, dil yapısı vb.) ve duyuşsal (ilgi alanı vb.) etkenleri gözden geçirir.

#### ***TAB1.4.SB1. Öz Tepki Ortaya Koyma***

**D2:** Dinleme/izleme sürecindeki hatalarını düzeltir; uygun duygu, düşünce ve davranışlarını pekiştirerek sonraki dinleme etkinliklerinde kullanır; tür, dil kullanımı ve ilgi alanı doğrultusunda dinleme/izleme tercihlerini gerekçelendirerek açıklar.

### **Geçerlik ve Güvenirlik**

Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki yönergeler üç alan uzmanı tarafından bir arada, eş zamanlı şekilde ve görüş birliğine varılarak incelenmiş ve elde edilen ortak veriler nesnel şekilde sunulmuştur. İncelenen kitaplar, amaçlı örneklem yoluyla belirlenmiş ve 2022-2023 eğitim-öğretim yılında kullanılan güncel kitaplar seçilmiştir. Elde edilen verilerde her bütünleşik beceriden bir örnek yönerge doğrudan verilerek kapsam geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Çalışmada öğrencilere MEB tarafından dağıtılan ders kitaplarının doküman incelemesiyle ele alınması, etik kurul onayı kapsamında olan herhangi bir durumun söz konusu olmaması çalışmanın yazarlarınca yazılı bir belge ile beyan edilmiştir.

### **Etik Kurul İzni**

Söz konusu çalışma doküman incelemesi kapsamında olduğu için Etik Kurul İzin Belgesi alınmamıştır.



## Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada elde edilen veriler, alt problem sırası dikkate alınarak sunulmuştur.

### Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı'nda yer alan toplam 133 dinleme/izleme yönergesi incelenmiş ve K12 dinleme/izleme becerilerine hizmet eden etkinlik yönergelerinin bütünlük beceriler ve süreç bileşenlerine dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir. Her yönerge tek bir süreç bileşenine dâhil edilmiştir.

**Tablo 1**

*Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı'na Ait Bulgular*

Dinleme/İzleme Becerisi		Yönerge Sayısı	Toplam
Bütünlük Beceriler	Süreç Bileşenleri		
<b>TAB 1.1. Dinleme/İzlemeyi Yönetme</b>	TAB 1.1.SB1. Seçim Yapma	-	0
	TAB1.1.SB2. İlişkiyi Sürdürme	-	
<b>TAB1.2. Anlam Oluşturma</b>	TAB1.2.SB1. Ön Bilgilerle Bağlantı Kurma	8	35
	TAB1.2.SB2. Tahmin Etme	5	
	TAB1.2.SB3. Çıkarım Yapma	11	
	TAB1.2.SB4. Karşılaştırma	2	
	TAB1.2.SB5. Sınıflandırma	-	
	TAB1.2.SB6. Tepki Verme	9	
<b>TAB1.3. Çözümleme</b>	TAB1.3.SB1. Parçaları Belirleme	1	8
	TAB1.3.SB2. Parçalar Arasındaki İlişkileri Belirleme	6	
	TAB1.3.SB3. Parçalar Arasındaki Etkileşimi Belirleme	1	
<b>TAB1.4. Öz Yansıtma</b>	TAB1.4.SB1. Öz Yargılama	8	16
	TAB1.4.SB1. Öz Tepki Ortaya Koyma	8	
<b>Toplam</b>			59

Tablo 1 incelendiğinde ilk bütünlük beceri olan Dinleme/İzlemeyi Yönetme bütünlük becerisinde yer alan süreç bileşenlerine ait herhangi bir yönergenin tespit

edilmediği görülmektedir. Anlam Oluşturma bütünleşik becerisinde yer alan Ön Bilgilerle Bağlantı Kurma süreç bileşeninde 8, Tahmin Etme'de 5, Çıkarım Yapma'da 11, Karşılaştırma'da 2 ve Tepki Verme'de 9 yönerge kullanıldığı tespit edilirken Sınıflandırma süreç bileşenine ait herhangi bir yönerge tespit edilmemiştir. Çözümleme bütünleşik becerisindeki süreç bileşenlerinde Parçaları Belirleme 1, Parçalar Arasındaki İlişkileri Belirleme 6, Parçalar Arasındaki Etkileşimi Belirleme 1 yönergede kullanılmıştır. Öz Yansıtma bütünleşik becerisindeki Öz Yargılama ve Öz Tepki Ortaya Koyma süreç bileşenlerinde sekizer yönerge tespit edilmiştir. Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı'nda K12 dinleme/izleme alan becerilerine hizmet eden etkinlik yönerge sayısı 59'dur. Genel olarak incelendiğinde K12 becerilerine hizmet eden yönerge sayısının en yüksek olduğu bütünleşik becerinin Anlam Oluşturma, en düşük olduğu bütünleşik becerinin ise Dinlemeyi/İzlemeyi Yönetme olduğu görülmektedir.

Aşağıda, söz konusu bütünleşik becerilere hizmet eden dinleme/izleme yönergelerinden örnekler yer almaktadır.

**Anlam Oluşturma/ Tahmin Etme:** “Dinlediğiniz metinde anlamını bilmediğiniz kelimeleri yazarak bu kelimelerin anlamını tahmin ediniz.”

**Çözümleme/ Parçalar Arasındaki İlişkileri Belirleme:** “Dinlediğiniz şiirin dörtlükleri konu bakımından aynı doğrultuda mıdır? Şiirin tamamında konu olarak bir tutarlılık var mıdır? Açıklayınız.”

**Öz Yansıtma/Öz Yargılama:** “Her temanın sonunda kendinizi değerlendirmeniz amacıyla bu formdan yararlanabilirsiniz. Bireysel özelliklerinizin gelişimini yıl boyunca izleyebilirsiniz. Değerlendirmenizi “X” işareti ile gösteriniz.

\*Dinleme sırasında dikkatimi dinlediğim metne yoğunlaştırdım.

\*Dinlerken vurgu, tonlama ve telaffuzlara dikkat ederim.

\*Dinleme sırasında nezaket kurallarına uyarım. (...)

### **İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar**

Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı'nda yer alan toplam 98 dinleme/izleme yönergesi incelenmiş ve K12 dinleme/izleme becerilerine hizmet eden etkinlik yönergelerinin bütünleşik beceriler ve süreç bileşenlerine dağılımı Tablo 2'de gösterilmiştir. Her yönerge tek bir süreç bileşenine dahil edilmiştir.

**Tablo 2***Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı'na Ait Bulgular*

<b>Dinleme/İzleme Becerisi</b>			
<b>Bütünleşik Beceriler</b>	<b>Süreç Bileşenleri</b>	<b>Yönerge Sayısı</b>	<b>Toplam</b>
<b>TAB 1.1. Dinleme/İzlemeyi Yönetme</b>	TAB 1.1.SB1. Seçim Yapma	-	0
	TAB 1.1.SB2. İlişkiyi Sürdürme	-	
<b>TAB 1.2. Anlam Oluşturma</b>	TAB 1.2.SB1. Ön Bilgilerle Bağlantı Kurma	6	32
	TAB 1.2.SB2. Tahmin Etme	10	
	TAB 1.2.SB3. Çıkarım Yapma	10	
	TAB 1.2.SB4. Karşılaştırma	1	
	TAB 1.2.SB5. Sınıflandırma	2	
	TAB 1.2.SB6. Tepki Verme	3	
<b>TAB 1.3. Çözümleme</b>	TAB 1.3.SB1. Parçaları Belirleme	0	4
	TAB 1.3.SB2. Parçalar Arasındaki İlişkileri Belirleme	3	
	TAB 1.3.SB3. Parçalar Arasındaki Etkileşimi Belirleme	1	
<b>TAB 1.4. Öz Yansıtma</b>	TAB 1.4.SB1. Öz Yargılama	-	0
	TAB 1.4.SB1. Öz Tepki Ortaya Koyma	-	
<b>Toplam</b>			<b>36</b>

Tablo 2 incelendiğinde ilk bütünleşik beceri olan Dinleme/İzlemeyi Yönetme becerisinde yer alan süreç bileşenlerine ait herhangi bir yönergenin tespit edilmediği görülmektedir. Anlam Oluşturma bütünleşik becerisinde yer alan Ön Bilgilerle Bağlantı Kurma süreç bileşeninde 6, Tahmin Etme'de 10, Çıkarım Yapma'da 10, Karşılaştırma'da 1, Sınıflandırma'da 2 ve Tepki Verme'de 3 yönerge kullanıldığı tespit edilmiştir. Çözümleme bütünleşik becerisindeki süreç bileşenlerinde Parçalar Arasındaki İlişkileri Belirleme 3, Parçalar Arasındaki Etkileşimi Belirleme 1 yönergede kullanılmıştır. Parçaları Belirleme süreç bileşenine ait herhangi bir yönerge tespit edilmemiştir. Benzer şekilde Öz Yansıtma bütünleşik becerisinde de tespit edilen herhangi bir yönerge yoktur. Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı'nda K12 dinleme/izleme alan becerilerine hizmet eden etkinlik yönerge sayısı 36'dır. Genel olarak incelendiğinde K12 becerilerine hizmet eden toplam yönerge sayısının en yüksek olduğu bütünleşik becerinin Anlam Oluşturma, en düşük olduğu bütünleşik becerilerin ise Dinlemeyi/İzlemeyi Yönetme ve Öz Yansıtma olduğu görülmektedir.

Aşağıda, söz konusu bütünleşik becerilere hizmet eden dinleme/izleme yönergelerinden **örnekler** yer almaktadır.

**Anlam Oluşturma/ Karşılaştırma:** “Dinlediğiniz metni daha önce okuduğunuz ‘Ben Aziz Sancar’ başlıklı metin ile karşılaştırınız.”

**Çözümleme/ Parçalar Arasındaki Etkileşimi Belirleme:** “İzlediğiniz ‘120’ filminde çocukların mehter marşıyla cepheye uğurlanmasından sonraki sahnede sözlü olmayan bazı mesajlar verilmiştir. Bu mesajlar hakkındaki düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.”

### Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı'nda yer alan toplam 116 dinleme/izleme yönergesi incelenmiş ve K12 dinleme/izleme becerilerine hizmet eden etkinlik yönergelerinin bütünleşik beceriler ve süreç bileşenlerine dağılımı Tablo 3'te gösterilmiştir. Her yönerge tek bir süreç bileşenine dahil edilmiştir.

**Tablo 3**

*Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı'na Ait Bulgular*

Dinleme/İzleme Becerisi		Yönerge Sayısı	Toplam
Bütünleşik Beceriler	Süreç Bileşenleri		
<b>TAB 1.1. Dinleme/İzlemeyi Yönetme</b>	TAB 1.1.SB1. Seçim Yapma	-	2
	TAB 1.1.SB2. İlişkiyi Sürdürme	2	
<b>TAB1.2. Anlam Oluşturma</b>	TAB1.2.SB1. Ön Bilgilerle Bağlantı Kurma	8	38
	TAB1.2.SB2. Tahmin Etme	8	
	TAB1.2.SB3. Çıkarım Yapma	18	
	TAB1.2.SB4. Karşılaştırma	0	
	TAB1.2.SB5. Sınıflandırma	0	
	TAB1.2.SB6. Tepki Verme	4	
<b>TAB1.3. Çözümleme</b>	TAB1.3.SB1. Parçaları Belirleme	3	8
	TAB1.3.SB2. Parçalar Arasındaki İlişkileri Belirleme	4	
	TAB1.3.SB3. Parçalar Arasındaki Etkileşimi Belirleme	1	
<b>TAB1.4. Öz Yansıtma</b>	TAB1.4.SB1. Öz Yargılama	-	0
	TAB1.4.SB1. Öz Tepki Ortaya Koyma	-	
<b>Toplam</b>			<b>48</b>

Tablo 3 incelendiğinde ilk bütünleşik beceri olan Dinleme/İzlemeyi Yönetme becerisindeki Seçim Yapma süreç bileşenine ait herhangi bir yönergenin tespit edilmediği görülmektedir. İlişkiyi Sürdürme süreç bileşeninde ise 2 yönerge tespit edilmiştir. Anlam Oluşturma bütünleşik becerisinde yer alan Ön Bilgilerle Bağlantı Kurma süreç bileşeninde 8, Tahmin Etme’de 8, Çıkarım Yapma’da 18, Tepki Verme’de 4 yönerge kullanıldığı görülmüştür. Karşılaştırma ve Sınıflandırma süreç bileşenlerinde herhangi bir yönerge tespit edilmemiştir. Çözümleme bütünleşik becerisindeki süreç bileşenlerinde Parçaları Belirleme 3, Parçalar Arasındaki İlişkileri Belirleme 4, Parçalar Arasındaki Etkileşimi Belirleme 1 yönergede kullanılmıştır. Öz Yansıtma bütünleşik becerisine ait herhangi bir yönerge tespit edilmemiştir. Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı’nda K12 dinleme/izleme becerilerine hizmet eden etkinlik yönerge sayısı 48’dir. Genel olarak incelendiğinde K12 becerilerine hizmet eden toplam yönerge sayısının en yüksek olduğu bütünleşik becerinin Anlam Oluşturma, en düşük olduğu bütünleşik becerinin ise Öz Yansıtma olduğu görülmektedir.

Aşağıda, söz konusu bütünleşik becerilere hizmet eden dinleme/izleme yönergelerinden örnekler yer almaktadır.

**Dinleme/İzlemeyi Yönetme/ İlişkiyi Sürdürme:** “Dinleyicilerin konuyla ilgili size yöneltecekleri soruları cevaplayınız. Konuşmanıza dinleyicileri dâhil ediniz.”

**Anlam Oluşturma/ Tepki Verme:** “Aşağıdaki boşlukları dinlediğiniz metinden hareketle doldurunuz.

Hikâyenin başlığını beğendim. Çünkü.../ Hikâyenin başlığını beğenmedim. Çünkü...”

**Çözümleme/ Parçaları Belirleme:** “Dinlediğiniz ‘Karadut’ metninde başvuru alan düşüncüyü geliştirme yollarını (tanımlama, karşılaştırma, benzetme) bularak örnekteki gibi yazınız.”

#### **Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar**

Türkçe 8. Sınıf Ders Kitabı’nda yer alan toplam 118 dinleme/izleme yönergesi incelenmiş ve K12 dinleme/izleme becerilerine hizmet eden etkinlik yönergelerinin bütünleşik beceriler ve süreç bileşenlerine dağılımı Tablo 4’te gösterilmiştir. Her yönerge tek bir süreç bileşenine dahil edilmiştir.

**Tablo 4***Türkçe 8. Sınıf Ders Kitabı'na Ait Bulgular*

Dinleme/İzleme Becerisi		Yönerge Sayısı	Toplam
Bütünleşik Beceriler	Süreç Bileşenleri		
<b>TAB 1.1. Dinleme/İzlemeyi Yönetme</b>	TAB 1.1.SB1. Seçim Yapma	-	1
	TAB 1.1.SB2. İlişkiyi Sürdürme	1	
<b>TAB1.2. Anlam Oluşturma</b>	TAB1.2.SB1. Ön Bilgilerle Bağlantı Kurma	10	44
	TAB1.2.SB2. Tahmin Etme	6	
	TAB1.2.SB3. Çıkarım Yapma	17	
	TAB1.2.SB4. Karşılaştırma	2	
	TAB1.2.SB5. Sınıflandırma	0	
	TAB1.2.SB6. Tepki Verme	9	
<b>TAB1.3. Çözümleme</b>	TAB1.3.SB1. Parçaları Belirleme	2	7
	TAB1.3.SB2. Parçalar Arasındaki İlişkileri Belirleme	4	
	TAB1.3.SB3. Parçalar Arasındaki Etkileşimi Belirleme	1	
<b>TAB1.4. Öz Yansıtma</b>	TAB1.4.SB1. Öz Yargılama	-	0
	TAB1.4.SB1. Öz Tepki Ortaya Koyma	-	
<b>Toplam</b>			52

Tablo 4 incelendiğinde ilk bütünleşik beceri olan Dinleme/İzlemeyi Yönetme becerisindeki Seçim Yapma süreç bileşenine ait herhangi bir yönergenin tespit edilmediği görülmektedir. İlişkiyi Sürdürme süreç bileşeninde ise 1 yönerge tespit edilmiştir. Anlam Oluşturma bütünleşik becerisinde yer alan Ön Bilgilerle Bağlantı Kurma süreç bileşeninde 10, Tahmin Etme'de 6, Çıkarım Yapma'da 17, Karşılaştırma'da 2, Tepki Verme'de 9 yönerge kullanıldığı görülmüştür. Sınıflandırma süreç bileşeninde herhangi bir yönerge tespit edilmemiştir. Çözümleme bütünleşik becerisindeki süreç bileşenlerinde Parçaları Belirleme 2, Parçalar Arasındaki İlişkileri Belirleme 4, Parçalar Arasındaki Etkileşimi Belirleme 1 yönergede kullanılmıştır. Öz Yansıtma bütünleşik becerisine ait herhangi bir yönerge tespit edilmemiştir. Türkçe 8. Sınıf Ders Kitabı'nda K12 dinleme/izleme becerilerine hizmet eden etkinlik yönerge sayısı 52'dir. Genel olarak incelendiğinde K12 becerilerine hizmet eden toplam yönerge sayısının en yüksek olduğu bütünleşik becerinin Anlam Oluşturma, en düşük olduğu bütünleşik becerinin ise Öz Yansıtma olduğu görülmektedir.

Aşağıda, söz konusu bütünlük becerilere hizmet eden dinleme/izleme yönergelerinden örnekler yer almaktadır.

**Dinleme/İzlemeyi Yönetme/ İlişkiyi Sürdürme:** “Metni dikkatle dinleyiniz. Dinleme esnasında size sorulan sorulara sözlü olarak cevap veriniz.”

**Anlam Oluşturma/ Çıkarım Yapma:** “Kız Kulesi efsanesinden çıkardığınız sonuç nedir?”

**Çözümleme/ Parçalar Arasındaki İlişkileri Belirleme:** “Zeytinyağı Üretimi videosunu tekrar izleyerek tutarlılık (tekrara düşme, çelişik olmama, görecelilik) bakımından değerlendiriniz.”

### Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan K12 Beceriler Çerçevesi’ne uyumlu dinleme/izleme yönergesi sayılarının dinleme/izleme yönergelerinin toplam sayılarına oranı Tablo 5’te gösterilmiştir.

**Tablo 5**

*K12 Beceriler Çerçevesi’ne Uyumlu Dinleme/İzleme Yönergesi Sayılarının Dinleme/İzleme Yönergelerinin Toplam Sayılarına Oranı*

Sınıf Seviyesi	Toplam Yönerge Sayısı	K12 Beceriler Çerçevesi’ne Uyumlu Yönerge Sayısı	Uyumlu Yönerge Sayısının Toplam Yönerge Sayısına Oranı
5	133	59	%44
6	98	36	%36
7	116	48	%41
8	118	52	%44

Tablo 5 incelendiğinde 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda toplam 133, 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda 98, 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda 116, 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda 118 dinleme/izleme yönergesi olduğu görülmektedir. K12 Beceriler Çerçevesi’ne uyumlu yönerge sayıları ise 5. sınıf seviyesinde 59, 6. sınıf seviyesinde 36, 7. sınıf seviyesinde 48 ve 8. sınıf seviyesinde 52’dir. Buna göre K12 Beceriler Çerçevesi’ne uyumlu yönerge sayılarının toplam yönerge sayılarına oranı 5. sınıfta %44, 6. sınıfta %36, 7. sınıfta %41 ve 8. sınıfta ise %44 olarak karşımıza çıkmaktadır.

## Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan dinleme/izleme etkinliklerinin öğrencilere 21. yüzyıl becerilerini kazandırmak amacıyla yürütülen K12 Beceriler Çerçevesi'nde belirlenen dinleme/izleme alan becerileriyle uyumunu ortaya koyma amacıyla yapılan bu çalışmada, ders kitaplarındaki dinleme/izleme yönergelerinin tüm sınıf seviyelerinde K12 Beceriler Çerçevesi'nde en çok Anlam Oluşturma bütünlük becerisiyle örtüştüğü görülmektedir. En düşük örtüşme ise Öz Yansıtma bütünlük becerisinde tespit edilmiştir. Bu sonuçtan hareketle ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan dinleme/izleme etkinliklerinin ağırlıklı olarak anlam oluşturmayı amaçladığı görülmektedir.

En az örtüşmenin Öz Yansıtma'da görülmesi ise öğrencilerin dinleme/izleme sürecindeki duyu, düşünce ve davranışları ile bu sürece etki eden fiziksel, dilsel ve duyuşsal etkenleri gözden geçirme ve hatalarını düzeltme; uygun duyu, düşünce ve davranışlarını pekiştirerek sonraki dinleme etkinliklerinde kullanma; tür, dil kullanımı ve ilgi alanı doğrultusunda dinleme/izleme tercihlerini gerekçelendirerek açıklama gibi becerileri edinmeleri ile ilgili etkinliklerin Türkçe ders kitaplarına daha etkin düzeyde yansıtılması gerekmektedir.

Öz Yansıtma bütünlük becerisinin sadece 5. sınıf seviyesinde yer alması, diğer sınıflarda hiç yer almaması dikkat çekicidir. Söz konusu bütünlük beceri, içeriği itibarıyla öğrencinin dinleme/izleme alan becerisini hayat boyu etkili ve sürekli bir biçimde kullanabilme yeterliliğini desteklemektedir. Günlük yaşam tecrübelerine dayanan 21. yüzyıl becerileri, bireyin bilgilerini harekete geçirerek uygulamasını temel alır (Titone, 2017; Welker ve Mohr, 2017). Dolayısıyla bu becerinin hayat boyu içselleştirilmiş bir beceri hâline gelebilmesi için bütün sınıf düzeylerinde etkinliklerle pekiştirilmesi ve kalıcı hâle getirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle söz konusu bütünlük beceriye hizmet eden etkinliklerin Türkçe ders kitaplarına daha etkin şekilde dâhil edilmesinin Türkçe eğitimini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Bu kazanımların ölçülebilmesi için her temanın sonunda öğrencilerin kendi dinleme/izleme süreçlerini değerlendirebilecekleri "öz değerlendirme formu" kullanılması uygun olacaktır.

Ortaokul Türkçe ders kitaplarında K12 Beceriler Çerçevesi'ne uyumlu dinleme/izleme yönergesi sayılarının ders kitaplarındaki toplam dinleme/izleme yönerge sayılarına oranı incelendiğinde en düşük oranın %36 ile 6. sınıf seviyesinde, en yüksek oranın ise %44 ile 5 ve 8. sınıf seviyelerinde olduğu görülmektedir. 7. sınıf seviyesinde ise bu oran %41'dir. Söz konusu oranların birbirine yakın olması olumlu bir sonuç gibi görünse de 21. yüzyıl becerilerine sahip bireylerin yetiştirilebilmesi adına bu oranın yükseltilmesi gerekmektedir.



Ders kitaplarında yer alan bazı dinleme/izleme etkinliklerinin yenilenmiş Bloom Taksonomisi'nin en üst bilişsel basamağı olan “yaratma” düzeyine hizmet ettiği görülmüştür. Ancak söz konusu etkinliklerin yönergeleri K12 Beceriler Çerçevesi'nde belirlenen dinleme/izleme bütünleşik becerileri ile eşleştirilemediği için araştırmaya dâhil edilememiştir. Bu durum, araştırma sonucunda ulaşılan oranları olumsuz yönde etkilemiştir. 21. yüzyıl becerilerine sahip bireylere kazandırılması hedeflenen yaratma düzeyi becerilerinin K12 Beceriler Çerçevesi'ndeki dinleme/izleme bütünleşik becerilerine dâhil edilmesinin, Çerçeve'nin hedeflerine ulaşma etkisini artıracığı düşünülmektedir.

“Anlam Oluşturma” bütünleşik becerisinde yer alan “Ön Bilgilerle Bağlantı Kurma” süreç bileşeninde öğrencinin sadece dinleme/izleme metni ile ön bilgileri arasında bağlantı kurması beklenmektedir. Ancak dinleme/izleme öncesi sürece hizmet eden “hazırlık çalışmalarında” da öğrencinin dinleme/izleme metni dışındaki ön bilgileriyle bağlantılar kurması gerekmektedir. Bu ayrıntının, süreç bileşenine uygun bir şekilde eklenmesi Çerçeve'nin hedefine ulaşmasına katkı sağlayacaktır.

“Dinleme/İzlemeyi Yönetme” bütünleşik becerisinde yer alan “Seçim Yapma” süreç bileşeninde öğrencilerden, kullanacakları dinleme/izleme stratejisine kendilerinin karar vermeleri beklenmektedir. Ancak ders kitaplarında öğrencilere sunulan yönergelerde bu stratejilerin ders kitapları yazarlarınca belirlendiği görülmektedir. Bu nedenle söz konusu yönergeler, çalışmaya dâhil edilememiştir. Ders kitaplarında, uygun dinleme/izleme stratejisini öğrencilerin belirlemesine olanak tanıyan yönergelerin kullanılması gerekmektedir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda 5, 6, 7 ve 8. sınıf seviyelerinde yer alan “Dinlediği/izlediği hikâye edici metinleri canlandırır.” kazanımından hareketle hazırlanan etkinliklerin 21. yüzyıl becerilerine uygun olmasına karşın K12 Beceriler Çerçevesi'nde bu etkinlikleri karşılayacak herhangi bir bütünleşik becerinin yer alması, çalışmanın sonuçlarını olumsuz yönde etkilemiştir. Çerçeve'ye bu içerikte bir bütünleşik becerinin dâhil edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

“Anlam Oluşturma” bütünleşik becerisinde yer alan “Tahmin Etme” süreç bileşeni, yalnızca söz varlığına ve konuya yönelik tahminleri kapsamaktadır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki 5, 6, 7 ve 8. sınıf seviyelerinde yer alan “Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen olayların gelişimi ve sonucu hakkında tahminde bulunur.” kazanımına hizmet eden etkinliklerde ise öğrencilerden metnin gelişimi ve sonucu hakkında tahminde bulunmaları da istenmektedir. Ders kitaplarında yer alan ve 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasına hizmet eden söz konusu kazanımın K12 Beceriler Çerçevesi'nde yer almaması nedeniyle ders kitaplarındaki yönergeler çalışmaya dâhil edilememiştir. Bu kazanımı karşılayan ifadelerin “Tahmin Etme” süreç bileşeni ne eklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Alan yazındaki pek çok çalışmada dinleme/izleme becerisinin etkinlikler yoluyla geliştirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır (Doğan, 2007; Yangın, 1998; Kaplan, 2003; Yılmaz, 2007; Kırbas, 2010; Çarkıt, 2018; Güneş, 2019; Azizoğlu, 2020). Bu doğrultuda Türkçe ders kitaplarında kullanılan dinleme/izleme etkinliklerinin sayısının artırılması ve K12 Beceriler Çerçevesi'ne uyumlu şekilde hazırlanması önem taşımaktadır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı ile K12 Beceriler Çerçevesi'nin uyumlu hâle getirilmesi, 21. yüzyıl becerilerinin öğrencilere kazandırılması kapsamında önemlidir. Türkçe Dersi Öğretim Programı ile K12 Beceriler Çerçevesi'ni karşılaştıran çalışmaların sayısı artırılarak söz konusu uyumun geliştirilmesi amacıyla yeni çalışmalar yapılmalı ve Türkçe alanındaki diğer beceriler de incelenmelidir. Tüm alan becerilerinin bütünlük içerisinde ilişkilendirilerek ele alınması literatürdeki pek çok çalışmada vurgulanmaktadır (Suto, 2013; Chu, Reynolds, Tavares, Notari ve Lee, 2017).

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasına hizmet eden kazanımlar, K12 Beceriler Çerçevesi'ne eklenmeli; benzer şekilde, Çerçeve'deki bütünlük becerilerin tamamı da Türkçe Dersi Öğretim Programı'na uygun kazanımlarla yansıtılmalıdır. Kazanımların geliştirilmesi, ders kitaplarını; ders kitaplarının da bu doğrultuda geliştirilmesi, eğitim-öğretim sürecinde öğrencilere 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasını olumlu yönde etkileyecektir.

### Kaynakça

- Akyol, H. (2016). *Programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Aytan, T. (2011). *Aktif öğrenme tekniklerinin dinleme becerisi üzerindeki etkileri* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Azizoğlu, N. İ. (2020). *Ortaokul öğrencilerinin eleştirel dinleme becerilerinin geliştirilmesi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Baçoğlu, N., ve Mutlu, B. (2012). İlköğretim Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin eleştirel düşünme eğitimine uygunluğu. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3), 983-998.
- Chu, S. K. W., Reynolds, R. B., Tavares, N. J., Notari, M., and Lee, C. W. Y. (2017). Twenty-first century skills and global education roadmaps. 21st century skills development through inquiry-based learning. *Springer: Singapore*. 17-32.
- Cüceloğlu, D. (2016). *İnsan ve davranışı*. Remzi Kitabevi.
- Çifci, M. (2001). Dinleme eğitimi ve dinleme eğitimini etkileyen faktörler. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 165-177.

- Doğan, Y. (2007). *İlköğretim ikinci kademedeki dil becerisi olarak dinlemeyi geliştirme çalışmaları* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Elin, R. J. (1972). Listening: neglected and forgotten in the classroom. *Elementar English*, 49(2), 230-232.
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Erdal, N. (2019). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 7. sınıf ders kitabı*. Dörtel Yayıncılık.
- Erkek, G., ve Batur, Z. (2019). Ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarında eleştirel dinleme. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (98), 375-386.
- Erkek, G. (2020). *Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin eleştirel dinleme becerilerinin geliştirilmesi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Uşak Üniversitesi, Uşak.
- Funk, H. D., and Funk, G. D. (1989). Guidelines for developing listening skills. *The Reading Teacher*, 42(9), 660-663.
- Glesne, C. (2013). *Nitel araştırmaya giriş* (Çev. A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu). Anı Yayıncılık.
- Güneş, G. (2019). *Eleştirel düşünme temelli dinleme/izleme eğitiminin eleştirel dinleme/izlemeye etkisi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Harbelioğlu, M., ve Güreli, T. (2022). K12'den üniversiteye 21. yüzyıl becerileri araştırması. *Bilim Armonisi Dergisi*, 5 (1), 76-81.
- Hiner, A. (2016). *Critical listening: The key to effective communication*, Winthrop University, <http://www2.winthrop.edu/login/uc/hmxf/files/CriticalListening.pptx>.
- Kaplan, H. (2003). *İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerileri üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kemiksiz, Ö. (2015). Türkçe öğretiminde eleştirel dinleme. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Özel Sayı (2)*, 299-316.
- Kırbaş, A. (2010). İşbirlikli öğrenme yönteminin ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerini geliştirmesine etkisi [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kurt, B. (2008). *Çocuk edebiyatı ürünlerinin temel dil becerisi olarak dinlemenin gelişimine etkisi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kurudayıoğlu, M., ve Kana, F. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme becerisi ve dinleme eğitimi özyeterlik algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 245-258.
- MEB (2019). *Türkçe dersi öğretim programı*. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. (<http://mufredat.meb.gov.tr>)

- MEB (2023). *K12 beceriler çerçevesi türkiye* bütüncül modeli. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Özer, M., and Suna, H. E. (2019). Future of vocational and technical education in Turkey: Solid steps taken after Education Vision 2023. *Journal of Education and Humanities*, 10(20), 165-192.
- Özkoç, H. H., ve Karalar, H. (2019). K12 ve lisans öğrencilerinin endüstri 4.0 kavramına ilişkin algıları. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 1-16.
- Palmer, E. (2014). The forgotten language arts: Addressing listening & speaking. *Voices from the Middle*, 22(1), 70-73.
- Saygı, S. (2023). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 8. sınıf ders kitabı*. Ferma Yayınıncılık.
- Sevim, B. (2022). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 5. sınıf ders kitabı*. Koza Yayınları.
- Silva, E. (2009). Measuring skills for 21st-century learning. *The Phi Delta Kappan*, 90(9), 630– 634.
- Suto, I. (2013). 21st century skills: ancient, ubiquitous, enigmatic? *Research Matters: A Cambridge Assessment Publication*, 15, 2–8.
- Titone, K. K. (2017). The DNA of 21st Century Schools: A Mixed Methods Analysis of Teacher and Administrator Qualities That Facilitate Innovation (Order No. 10670520). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (1949519776). Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/1949519776?accountid=15340>
- Welker, R. W., & Mohr, K. M. (2017). The Role of Integrated Curriculum in the 21st Century School (Order No. 10604384). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (1964386039).(Retrievedfrom<https://search.proquest.com/docview/1964386039?accountid=15340>)
- Yangın, B. (1994). İlkokul öğretmenlerinin Türkçe dersindeki davranışları [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yavuz, D., ve Kahraman, G. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 6. sınıf ders kitabı*. Anka Yayınevi.
- Yıldırım A., ve Şimşek H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, İ. (2007). *Türkçe öğretiminde dinleme becerisini geliştirmeye yönelik önerilen etkinliklerin değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.